

(/)

[🏠 \(/ \)](#) > Diverse (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84>)> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Børneloven 1905

[← Forrige artikel \(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kortlaegningen-af-groenland\)](#)

Børneloven 1905

*Kategori: Anmeldelser**Visninger: 206*Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/boerneloven-1905)[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/boerneloven-1905](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/boerneloven-1905)) **t** ([https://twitter.com/home?](https://twitter.com/home?status=)status=. Aktiviteten kan ses på [https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/boerneloven-1905)[84/boerneloven-1905](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/boerneloven-1905)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/boerneloven-1905&title=)mini=true&url=[https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/boerneloven-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/boerneloven-1905&title=)[1905&title=\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/boerneloven-1905&title=)**Cecilie Bjerre****Børneloven 1905.****100 danmarkshistorier. Aarhus Universitetsforlag. 2022. 100 sider. 100 kr.***Af Anette Faye Jacobsen, ph.d., seniorforsker, Institut for Menneskerettigheder.*

Cecilie Bjerres Børneloven 1905 er endnu et skud på stammen i Aarhus Universitetsforlags serie '100 danmarkshistorier'. Børneloven var det første store statslige initiativ, der skulle tage hånd om børn og unge, der levede på kant med samfundets normer og love. Dens officielle titel var Lov om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og Unge. Titlen afspejler, at der i hovedtræk var to typer af børn, som Børneloven skulle hjælpe: På

den ene side de 'forbryderske', som typisk var drenge, der rapsede og gjorde gader og stræder utrygge, eller piger der forekom samtiden udsvævende og 'løse på tråden'. Og på den anden side de 'forsømte' børn, der levede med forældre, der ikke magtede omsorgsopgaven, måske på grund af misbrug eller psykisk sygdom – ofte kombineret med fattigdom.

Der havde været et langstrakt og grundigt forarbejde til Børneloven i Rigsdagen. Der var bred politisk enighed om, at staten måtte træde til, fordi problemerne med forbryderske og forsømte børn så ud til bare at vokse, og bekymringen, for hvordan det ville præge samfundet fremover, gjorde handling påkrævet. Det forrige århundredeskifte var en tid med ambitiøse statslige reformer, men forudsætningen for de offentlige initiativer var ofte at, de kunne fungere i samarbejde med privat baserede institutioner. Der gjaldt i høj grad også for børneforsorgen. De nye kommunale værgeråd, som skulle finde frem til og visitere de problematiske og/eller udsatte børn, samarbejdede med private, professionelle og ikke mindst kirkelige foreninger, som igennem de foregående 50-60 år havde etableret børnehjem og plejeordninger af mange slags. Staten supplerede med at oprette to anstalter for de vanskelige tilfælde blandt de unge, Bråskovgård for drenge og Vejstrup for piger.

Cecilie Bjerres gennemgang i bogens første to kapitler handler om tilblivelsesårene for Børneloven, om forhistorien i industrialiseringens og urbaniserings tid i slutningen af 1800-tallet, og videre om rammerne for det børneliv, der blev til 'i statens varetægt'. Børneforsorgen har altid været omstridt. Dens opgaver var både at værne børnene og samfundet - mod børnene. Midlerne var små, og kontrollen med det, der foregik på de mange anbringelsessteder, var næsten ikke eksisterende. Det varede ikke mange år, før de første skandaler om næsten ubegribelig børnemishandling blev rapporteret i pressen. Den kendte socialdemokratiske politiker, Peter Sabroe, der havde været med til at vedtage Børneloven i 1905, blev også en stærk kritiker af nogle af de institutioner, der tog sig af de forbryderske og forsømte drenge og piger. Og kritik og afsløringer af forfærdende forhold er fortsat med mellemrum til idag.

Bogens næste to kapitler fokuserer på den kritik, der blev rettet mod børneforsorgen i anden halvdel af det 20. århundrede, og beskriver de tiltag, der voksede frem fra 1960'erne i retning af mere tilsyn, begyndende uddannelse af medarbejdere på børnehjemmene og gradvist også et ændret børne- og familiesyn. Videre fremlægges de seneste ti års offentlige debat, der yderligere har muliggjort halvofficielle kortlægninger af fortidens forhold inden for dele af særfor sorgen og børneforsorgen, med Godhavnsrapporten som den kendteste. Godhavnsrapporten dannede efterfølgende grundlag for en officiel undskyldning, som statsminister Mette Frederiksen gav i 2019 på vegne af den danske stat.

Bogen griber sit stof an inden for de rammer, som sættes af serien 100-danmarkshistorier. Her lægges der vægt på de konkrete fortællingers fascination. Det er en velegnet form til netop børneforsorgens historie. Her er en uendelighed af hjertegribende beretninger om børneskæbner og familietragedier, rædselsvækkende beskrivelser af voksne menneskers kynisme og ind imellem regulær grusomhed over for helt forsvarsløse børn. Samtidig er stoffet indlejret i velfærdsstatens fremvækst og kaster lys over en række af den store danmarkshistories centrale dilemmaer, der er relevante for forståelsen af moderne socialpolitik: Forventninger til myndighedernes hjælp og støtte til samfundets mest udsatte på den ene side og krav til håndfaste indgreb i privat- og familieliv på den anden.

Cecilie Bjerre kommer godt omkring sit emne, og bogen er ofte gribende læsning. Naturligt nok er der også en del, der kan indvendes mod hendes behandling af det store, komplicerede stof. Børneforsorgens historie er ganske velbeskrevet. Der har været udsendt større fremstillinger løbende siden slutningen af 1960'erne. Det er således en lovlig kæk karakteristik, når forfatteren kalder sin egen ph.d.-afhandling for den "første systematiske undersøgelse af børneværnets virke". Og netop fordi der er så mange andre, der har kortlagt forskellige sider af børneforsorgens historie, kunne jeg godt have ønsket mig, at Bjerre havde vovet sig ud i at give nogle forklarende bud på de udviklinger, der har præget de forskellige epoker i børneforsorgen. De første to kapitler sætter Børneloven ind i en sammenhæng med opkomsten af det moderne samfund med en øget rolle til videnskab (statistik) i takt med industrialisering, urbanisering og tidlig sociallovgivning. Men herefter forsvinder konteksten nærmest ud af billedet, når vi kommer frem til de senere reformperioder. Hvad var baggrunden og drivkræfterne bag den kritiske tilgang til børneforsorgen fra slutningen af 1950'erne og frem, der kom til at betyde en gradvis omlægning af vægtningen mellem privat og statsligt kompetence på institutionerne, og som kom til at føre til et fuldstændigt ændret

børnesyn? Og hvordan kan det være, at Mette Frederiksen i sin første nytårstale bruge det meste af tiden på at tale om de anbragte børn og erklære sig for 'børnenes statsminister' og kort efter give en officiel undskyldning til Godhavns-drengene? Der har adskillige gange tidligere været afsløret forfærdelige mishandlingssager på danske børnehjem, men det har ikke fået de store konsekvenser, før nu. Hvad skyldes disse nyere udviklinger? Det historisk syntetiserende får vi desværre ikke så meget af i bogen.

Mere i småtingsafdelingen falder forfatteren af og til for fristelsen til at lade sin forargelse over datidens tilgang flyde over. Som når hun beklager, at betænkningen bag Børneloven lagde mere vægt på børnenes moralske korrumpning på grund af manglende opsyn "frem for forslag, der kunne give forældrene et alternativ til at overlade børnene alene hjemme" (7). Måske tænker Bjerre her på oprettelsen af landsdækkende dagtilbud som et passende alternativ. Men det forekommer at være ganske langt fra den realitet, der blev sat af en meget lidt udviklet og grundlæggende småt bemidlet stat. Eller når forfatteren hævder, at "Børneloven legitimerede en individualisering af sociale problemer, hvor løsningen blev at fjerne barnet fra hjemmet" (20). Herunder ligger nogle antagelser, som forekommer mig tvivlsomme. Bjerre implicerer måske også her, at landsdækkende dagtilbud ville have været den bedre løsning på et formodet kollektivt socialt problem. Her kan man notere sig, at landsdækkende dagtilbud ikke har fjernet behovet for, at nogle børn fjernes fra deres hjem, som jo også praktiseres i dag i ganske stor målestok. Og modsat udsagnet kan man hævde, at Børneloven netop kollektiverede et socialt problem, fordi det nu blev en statslig forpligtelse, fremfor som tidligere en privat, og ofte individualiseret opgave, at sørge for at tage hånd om de mest udsatte børn.

Uanset at der kan være indvendinger mod punkter i fremstillingen, er det en vigtig del af velfærdsstatens udvikling, der fremlægges, og der er en fin balance mellem de personlige fortællinger om den barske og ofte traumatiske barndom, mange fik i børneforsorgens varetægt, og det større rids af de politiske rammer og diskussioner, der prægede sektorens historie.

[Historie-online.dk, den 11. januar 2023]

← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kortlaegningen-af-groenland>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

GYLDENDALS BOG OM ENGLE

(<https://www.historie-online.dk/boger/gyldendals-bog-om-engle>)

ANTITERROR

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/antiterror>)

**TOTALITARISMENS OPRINDELSE
1-3**

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/totalitarismens-oprindelse-1-3>)
